

**Zalecenie CM/Rec(2013)3 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich
w sprawie zapewnienia pełnego, równego i efektywnego udziału osób
niepełnosprawnych w kulturze, sporcie, turystyce i rekreacji**
(przyjęte przez Komitet Ministrów dnia 11 grudnia 2013 r. na 1187. posiedzeniu Zastępców Ministrów)

Komitet Ministrów Rady Europy,

zgodnie z przepisami art. 15.b Statutu Rady Europy;

biorąc pod uwagę, iż celem Rady Europy jest uzyskanie większej jedności pomiędzy jej państwami członkowskimi, oraz że cel ten może zostać osiągnięty, *inter alia*, poprzez podjęcie wspólnych zasad polityki dotyczącej niepełnosprawności w celu promowania ochrony praw politycznych, obywatelskich, społecznych i kulturalnych osób niepełnosprawnych;

mając na uwadze Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (ETS Nr 5);

mając na uwadze Zrewidowaną Europejską Kartę Społeczną (ETS Nr 163), a zwłaszcza artykuł 15 „Osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielności, integracji społecznej i do udziału w życiu wspólnoty”;

mając na uwadze konwencje Rady Europy dotyczące kultury i dziedzictwa kulturowego, takie jak Europejska Konwencja Kulturalna (ETS Nr 18), Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (ETS Nr 66), Europejska konwencja o przestępstwach przeciwko własności kulturalnej (ETS Nr 119), Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego w Europie (ETS Nr 121), Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) (ETS Nr 143), Europejska konwencja o koprodukcji filmowej (ETS Nr 147), Konwencja ramowa Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa (ETS Nr 199);

uwzględniając Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (1993 r.);

uwzględniając Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF) Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) (2001 r.);

mając na uwadze Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (2006 r.);

uwzględniając Zalecenie Rec(92)6 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie spójnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych;

uwzględniając Deklarację Ministrów w sprawie osób niepełnosprawnych „Dążenie do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych jako obywateli”, przyjętej na II Europejskiej Konferencji Ministrów odpowiedzialnych za integracyjną politykę na rzecz osób niepełnosprawnych, która odbyła się w 2003 r. w Madrycie (Hiszpania), w dniach 7-8 maja 2003 r.;

uwzględniając Zalecenie 1592 (2003) Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy „Dążąc do pełnego włączenia osób niepełnosprawnych do życia społecznego”;

uwzględniając zalecenia z dziedziny sportu, takie jak Zalecenie Rec(99)9 w sprawie roli sportu w zwiększaniu spójności społecznej i Zalecenia Nr R (86) 18 Komitetu Ministrów Rady Europy dotyczące Europejskiej Karty „Sport dla wszystkich: osoby niepełnosprawne”;

mając na uwadze Globalny Kodeks Etyki w Turystyce, jaki został przyjęty Rezolucją A/RES/406(XIII) na 13 sesji Zgromadzenia Ogólnego Światowej Organizacji Turystyki (WTO) (Santiago, Chile, 27 września – 1 października 1999 r.) w połączeniu z Rezolucją A/RES/56/212 Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych z 21 grudnia 2001 r.;

działając na rzecz pełnego wdrożenia Zalecenia Rec(2006)5 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich „Plan działań Rady Europy w celu promocji praw i pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w społeczeństwie: podnoszenie jakości życia osób niepełnosprawnych w Europie 2006-2015”;

uwzględniając Zalecenie CM/Rec(2009)8 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich o osiągnięciu pełnej integracji przez zastosowanie zasad projektowania uniwersalnego, jak również dołączony do niego raport;

potwierdzając uniwersalność, niepodzielność i współzależność wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz potrzebę zagwarantowania osobom niepełnosprawnym pełnego korzystania z praw, w środowisku wolnym od jakiejkolwiek dyskryminacji;

biorąc pod uwagę, że szacunkowy udział osób niepełnosprawnych w populacji Europy wynosi 15% i że oczekuje się stałego wzrostu liczby osób niepełnosprawnych, między innymi, ze względu na rosnącą długość życia;

zważywszy, że niepromowanie praw osób niepełnosprawnych i niezapewnienie im równości szans jest naruszeniem ich godności ludzkiej;

przekonany, że zapewnienie równych szans członkom wszystkich grup społecznych zabezpiecza demokrację i spójność społeczną;

przekonany, że podejście oparte na prawach człowieka, zapewniające włączenie oraz pełny i równy udział osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, powinien być częścią każdego obszaru polityki na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym;

podkreślając potrzebę włączania zagadnień niepełnosprawności do głównego nurtu wszystkich obszarów życia poprzez spójne polityki i skoordynowane ze sobą działania;

podkreślając wagę partnerstwa z organizacjami pozarządowymi (NGO) zrzeszającymi osoby niepełnosprawne oraz innymi organizacjami pozarządowymi i pozostałymi zainteresowanymi stronami w procesie wdrażania i realizacji tego zalecenia na polu kultury, sportu, turystyki i rekreacji,

Zaleca, by rządy państw członkowskich, mając należyty wzgląd na ich narodowe, regionalne lub lokalne struktury oraz właściwe obowiązki:

1. zastosowały podejście dwutorowe polegające na nakierowanym na ogół populacji wprowadzaniu kwestii udziału osób niepełnosprawnych w kulturze, sporcie, turystyce i rekreacji, nie zaniedbując przy tym szczególnych działań nakierowanych na osoby niepełnosprawne, uwzględniających różnorodność sytuacji i potrzeb adresatów;
2. powzięły adekwatne środki zmierzające, z uwzględnieniem dostępności, do zapewnienia racjonalnych usprawnień i odpowiednich usług wspierających, do zagwarantowania, że edukacja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej przyczynia się do rozwoju i motywowania ich potencjału kreatywnego, artystycznego, intelektualnego i sportowego i że od najwcześniejszych lat zachęca do udziału w aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, zarówno jako aktywnych uczestników, jak i odbiorców;
3. podjęły się działań, z pomocą odpowiednich usług wspierających, zachęcających wszystkie strony aktywne na polu kultury, sportu, turystyki i rekreacji – władze publiczne szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, przedsiębiorstwa prywatne, instytucje kulturalne i sportowe oraz ekspertów, organizacje obywatelskie, organizacje pozarządowe osób niepełnosprawnych, media, środowisko akademickie i innych – do pracy zmierzającej ku stworzeniu krajowych, regionalnych i lokalnych strategii, planów działań mających na celu uczynienie aktywności kulturalnej, sportowej, turystycznej i rekreacyjnej bardziej dostępną i umożliwiającą osobom niepełnosprawnym pełny udział w wyżej wymienionych aktywnościach, zarówno jako ich uczestnikom, jak i odbiorcom.

4. zapewniły efektywne i ciągłe konsultacje z osobami niepełnosprawnymi oraz ich przedstawicielami w trakcie procesu tworzenia ram prawnych i politycznych dla takich rozwiązań oraz w podejmowaniu konkretnych działań zmierzających do zagwarantowania dostępności kultury, sportu, turystyki i rekreacji, gdyż tego typu konsultacje są warunkiem koniecznym dla skutecznego i znaczącego udziału osób niepełnosprawnych w aktywności na wyżej wymienionych polach;
5. podjęły działania zmierzające do tego, by zapewnić, od początku każdego projektu, adekwatne planowanie dostępności dla osób niepełnosprawnych centrów kultury, centrów sportowych, turystycznych i rekreacyjnych, jak również programów, usług, urządzeń i powiązanych z tym informacji i środków komunikacji, włączając w to nowe technologie, zwłaszcza poprzez zastosowanie zasad projektowania uniwersalnego/projektowania dla wszystkich, gdyż tego typu planowanie jest skutecznym narzędziem gwarantowania dostępności, przy małych lub bez ponoszenia kosztów uzyskania i w znaczący sposób przyczynia się do włączenia kwestii niepełnosprawności w główny nurt życia społecznego oraz optymalizacji kosztów;
6. zastosowały odpowiednie środki zapewniające, że wszystkie nowe, publiczne usługi, budynki i urządzenia kulturalne, sportowe, turystyczne i rekreacyjne są w pełni dostępne dla osób niepełnosprawnych dzięki zastosowaniu zasad projektowania uniwersalnego/projektowania dla wszystkich oraz działały na rzecz identyfikacji i stopniowego usuwania barier architektonicznych, środowiskowych oraz barier w komunikowaniu się, występujących we wszystkich istniejących już obiektach, towarach, produktach, urządzeniach i usługach z zakresu kultury, sportu, turystyki i rekreacji, przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych, w celu osiągnięcia ich pełnego udziału na wyżej wymienionych obszarach;
7. podjęły stosowne kroki zmierzające do stworzenia i efektywnego wdrożenia ram prawnych gwarantujących, że uzasadniana niepełnosprawnością odmowa dostępu do aktywności na polu kultury, sportu, turystyki i rekreacji będzie uznana za dyskryminację i zobligowały dostawców usług w wyżej wymienionych obszarach (zarówno tych państwowych, jak i prywatnych) do zapewnienia dostępności i racjonalnych usprawnień osobom niepełnosprawnym w celu realizacji gwarancji dostępu do oferowanych miejsc, programów i usług i promocji pełnego i równego udziału w nich osób niepełnosprawnych;
8. zastosowały odpowiednie środki gwarantujące, że procedury zamówień publicznych, zachęty, ulgi i subsydia są stosowane jako skuteczne narzędzia zapewniające i promujące dostęp osób niepełnosprawnych oraz ich pełny i równy udział w aktywności kulturalnej, sportowej, turystycznej i rekreacyjnej;
9. podjęły działania umożliwiające dostarczanie stałych szkoleń dotyczących kwestii niepełnosprawności przeznaczonych dla personelu, dostawców usług oraz instytucji oferujących aktywności kulturalne, sportowe, turystyczne i rekreacyjne i zapewniły dostępność oraz kompleksową i precyzyjną informację dotyczącą praktycznych rozwiązań umożliwiających osobom niepełnosprawnym udział w tego typu aktywnościach zarówno jako ich uczestnikom, jak i odbiorcom;
10. użyły odpowiednich środków, by zagwarantować, że wszystkie zainteresowane podmioty zapewniają osobom niepełnosprawnym, bez względu na rodzaj ich niepełnosprawności, dostęp do szerokiego spektrum aktywności kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych, zarówno w ich tradycyjnych formach, miejscach i programach, jak i w formach charakterystycznych dla sztuki współczesnej, używając wszelkich dostępnych środków, dokładając starań by efektywnie używano alternatywnych form komunikowania się, a zwłaszcza tekstów łatwych do czytania i zrozumienia oraz interpretacji w językach migowych, alfabetu Braille'a, audiodeskrypcji i nowoczesnych technologii, takich jak technologie informacyjne i komunikacyjne, w celu zapewnienia efektywnego i znaczącego udziału w nich osób niepełnosprawnych, zarówno jako aktywnych uczestników, jak i odbiorców;
11. podjęły stosowne działania zachęcające wszystkie strony do brania pod uwagę różnorodności środowiska osób niepełnosprawnych i szerokiego spektrum możliwości uczynienia realnym udziału

wszystkich, bez względu na płeć, wiek i rodzaj niepełnosprawności, osób niepełnosprawnych, w aktywnościach związanych z kulturą, sportem, turystyką i rekreacją.